

DUCHOVNÍ HIERARCHIE NADŘAZENÉ ČLOVĚKU

GA 102

Rudolf Steiner

Dnes bych chtěl hovořit o něčem, co poněkud vypadává z pokračujícího rámce těchto přednášek, v jiném ohledu však tvoří jejich doplněk, když si leccos z toho, co jsme si řekli v uplynulých přednáškách, zopakujeme, ale v jistém ohledu si to také můžeme lépe osvětlit.

Víme, že člověk se stal takovým, jaký je teď, teprve během dlouhé evoluce a ke své dnešní výši se vyvíjel v průběhu planetárních stavů. Víme také, že v budoucnosti se pozvedne k vyšším vývojovým stupňům. Seznámili jsme se už také s myšlenkou, že v době, kdy byl člověk na starém Saturnu ještě ve zcela matném stavu vědomí, tu byly rovněž bytosti, jež stály stejně vysoko, jak stojí dnes člověk; byly tu ovšem také bytosti, které stály mnohem výše, než stojí dnes člověk. Víme, že i dnes jsou bytosti, které v současnosti dosáhly vývojového stupně, jehož člověk dosáhne teprve v budoucnu. Můžeme tak pozvednout zrak k určité - jak se říká v okultismu - hierarchii bytostí nadřazených člověku, jež stojí vždy o stupeň výše než on. Tento nejbližší stupeň bytostí stojících nad člověkem nazýváme esoterně-křesťanským označením „anděl“, „angelos“. Andělé jsou pro nás tedy bytosti, které již na stupni Měsíce jako planetárního předchůdce naší Země dosáhli lidského vědomí a dnes stojí o stupeň výše než člověk. Člověk sám bude mít na jupiterském stupni vědomí, které je dnes vědomím těchto bytostí, jež nazýváme anděly, angeli.

Tím jsme se podívali na první stupeň bytostí stojících nad člověkem. Následující stupně již známe z určitých jiných souvislostí. Víme, že jdeme-li od andělů nahoru, máme „archanděly“ - „archangeli“; pak máme řád „prasil“, jež nazýváme také „archai“; pak známe „zjevení“ neboli „mocnosti“ - „exusiai“; potom máme takzvané „síly“ - „dynamis“ a „panstva“ - „kyriotetes“; potom „trůny“, „cherubíny“ a „serafíny“. Teprve pak, nad serafíny, bychom mluvili o tom, co se v křesťanském smyslu nazývá samotným Bohem. Neboť skutečný okultista, skutečná duchovní věda neboli okultismus nemůže sdílet obvyklou, triviální představu, že člověk může bezprostředně vzhlížet k nejvyššímu Bohu; nýbrž máme tu mezi tím celou stupnici bytostí, které jsme v křesťanském smyslu nazvali andělé, archandělé atd. A v jistém ohledu musíme považovat za pohodlnost ducha, můžeme-li dnes mnohdy slyšet: K čemu je nám celá ta stupnice bytostí, člověk přece může navázat bezprostřední vztah s Bohem! S touto pohodlností se theosof a okultista ztotožnit nemůže, neboť ony bytosti jsou veskrze skutečné a my si dnes řekneme leccos o úkolu, o práci těchto bytostí pro evoluci světa a o jejich osobitostech a vlastnostech.

Pokusme se nejprve vytvořit si představu o tom, co nazýváme bytostmi andělů. O vědomí těchto bytostí si nejsnáze učiníme představu, připomeneme-li si, že člověk dnes ve svém vnějším fyzickém vědomí obsáhne čtyři přírodní říše, které takřkajíc může vnímat: nerostné bytosti, rostlinné bytosti, zvířecí bytosti a lidskou říši samotnou; lidské vědomí tedy můžeme co do obsahu popsat jako vědomí, jež obsáhne tyto čtyři říše vnímatelné pro vnější smysly.

Všechno, co člověk vnímá smysly, ať už je to cokoli, patří do jedné z těchto čtyř říší. Jestliže se nyní zeptáme, jaké je vědomí andělských bytostí, dostane se nám odpovědi: Je to v jistém ohledu vyšší vědomí, které je charakterizováno tím, že nesahá až k nerostné říši. Až tam, kde jsou kameny, kde jsou nerosty, vědomí andělů nesahá. Zato jsou ve vědomí andělů rostlinné bytosti, zvířecí bytosti, lidské bytosti a jejich vlastní říše, říše andělů, která tam hraje stejnou roli jako pro nás lidská říše. Můžeme proto říci, že andělé svým vědomím vnímají také čtyři říše: říši rostlin, zvířat, lidských bytostí a říši andělů.

Zvláštností andělských bytostí je, že nemají fyzické tělo a z toho důvodu ani žádné orgány fyzického těla, oči, uši atd. Proto fyzickou říši nevnímají. Jejich nejnižším bytostným článkem je éterné tělo. Tím mají jistou příbuznost s rostlinami. Svým vědomím tedy mohou sestoupit až k rostlinám; rostliny mohou ještě vnímat. Naproti tomu tam, kde se nachází nerost, vnímají dutý prostor, tak jak jsme to popsali u člověka během devachanského stavu, kdy bude prostor, který zde na fyzické pláni vyplňuje nějaký nerost, vnímat jako dutý. Andělé tedy všude, kde je fyzická říše, vnímají dutý prostor, zato jejich vědomí sahá nahoru až tam, kam dnes ještě lidské vědomí nedosahuje.

Víme však rovněž, že vzájemné postavení lidí je dnes v jistém ohledu takové, že jsou lidé, kteří vedou, a lidé, kteří jsou vedeni. Nechci tím činit narážky na nic jiného než na děti a dospělé vychovatele: Děti musí být vedeny tak dlouho, dokud nejsou stejně zralé jako dospělí vychovatelé. Lidé v nynějším vývoji vrůstají do jupiterského vědomí. To bude stejné, jaké mají andělé už dnes. Protože je vědomí andělů takové, jsou dnes andělé vskutku vůdci lidí, jejich vedoucími, připravují je, tudíž existuje úzká souvislost mezi tím, co se v člověku pozvolna utváří, a tím, co je úkolem těchto andělských bytostí. Co se v člověku utváří pro zbytek jeho pozemského bytí?

O tom jsme nejdříve mluvili. Říkali jsme, že člověk má fyzické tělo, éterné tělo, astrální tělo a Já a že v současné době přetváří své astrální tělo tak, aby se krůček po krůčku stalo kompletně duchovním svébytím. Člověk sice pracuje už i na ostatních člancích, avšak podstata pozemského vývoje spočívá v tom, že se má plně rozvinout duchovní svébytí. Andělé dnes již mají duchovní svébytí rozvinuté; měli ho rozvinuté již na počátku pozemského bytí. Proto jsou andělé ve vývojové hierarchii oněmi duchy, kteří u člověka vedou tuto práci, totiž přetváření astrálního těla v duchovní svébytí.

Položme si ovšem otázku: Jak to dělají? - Připomeňme si, co jsme si řekli: Když člověk zemře, má po smrti kolem sebe zprvu to, co jsme nazvali dlouhým vzpomínkovým tablo na právě uplynulý život. To trvá dva až tři dny; u jednotlivých lidí se to poněkud liší. Zpravidla to trvá zhruba tak dlouho, jak dlouho by dotyčný člověk dokázal v životě vydržet beze spánku. V tom jsou mezi lidmi značné rozdíly. Jeden je zvyklý pospat si co dvanáct hodin a zavírají se mu oči; jiní zase dokážou nespát čtyři až pět dní. Jak dlouho se člověk dokáže udržet beze spánku, tak dlouho trvá vzpomínkové tablo. Pak se éterné tělo rozpustí a zbyde z něj pouze extrakt, plod uplynulého života. Ten si člověk bere s sebou na všechny následující časy a včleňuje si ho do své bytosti; tento extrakt pak tvoří to, podle čeho si člověk v příští inkarnaci může vybudovat fyzické tělo. Díky tomu je schopen vybudovat si příští fyzické tělo dokonaleji, protože může použít plody minulého života. Člověk tedy má tuto životní esenci a v následujícím životě si z ní tvoří příští tělo.

Víme ovšem také ještě něco jiného. Víme, že člověk si nejenže tvoří toto tělo, ale ani v devachanu není nikterak nečinný. Bylo by chybnou představou, kdybychom se domnívali, že člověk se [tam] zabývá jen sám sebou. Takto na egoismu svět rozhodně postavený není. Je

postavený tak, aby člověk za každé situace mohl pracovat na Zemi, a v době, kdy se nachází v devachanu, pracuje na přetváření povrchu Země. Dokonce víme, že například půda, na které zde dnes stojíme, vypadala ještě před několika málo staletími úplně jinak než dnes. Země je neustále přetvářena. V době, kdy ještě po Zemi putoval Kristus, tu byly hluboké lesy; byly tu úplně jiné rostliny a zvířata. Tak se tvář Země neustále mění. Když lidé pracují na fyzické pláni, staví města atd., pracují se silami, které působí na fyzické pláni, a podobně působí i z devachanu silami, jež přetvářejí fyziognomii Země, tedy i rostlinnou a zvířecí říši. Proto člověk při nové inkarnaci nachází půdu, která skýtá zcela jiný obrázek, takže pokaždé prožívá něco nového. Člověk se totiž nerodí do nové inkarnace jen tak pro nic za nic, nýbrž proto, že má prožít něco nového. Člověk k přetváření této Země sám přispívá; nemůže to však dělat bez vedení. Nemůže určovat následující inkarnace, neboť pak by to, co se má stát v budoucnosti, nepotřeboval prožít. A nejbližšími vůdčími bytostmi, duchovními bytostmi, které člověka vedou při spolupráci na přetváření Země ze sil devachanu, které vytvářejí soulad mezi jednotlivými lidskými individualitami a evolucí Země, tak jak těmto jednotlivým individualitám odpovídá, jsou andělé. Na kamenech, na pevné zemské kůře pracovat nemohou; až dolů ke kamenům totiž jejich vědomí nesahá. Zato však sahá k rostlinné říši, kterou Země nese. Tady sice nemohou tvořit, přetvářet však ano.

A vskutku je tomu tak, že s každou lidskou individualitou působí jedna taková andělská bytost, která člověka vede a řídí při práci na přetváření astrálního těla v duchovní svěbytí, dokud je nerozvine. Proto se v části křesťanské nauky mluví o lidském andělu strážném. To je představa, která veskrze odpovídá zákonité realitě. Jsou to bytosti, které vytvářejí soulad mezi jednotlivými lidskými individualitami a chodem vývoje Země, dokud člověk sám na konci vývoje Země nepokročí natolik, aby mohl vystřídat svého anděla, protože pak bude mít sám takové vědomí, jaké má anděl.

Snadno teď porozumíte tomu, že archandělé mají vědomí, které už nesahá až dolů do rostlinné říše, nýbrž jen do říše zvířecí. Rostliny tu už pro ně takřikajíc nejsou; jsou pro ně příliš podřadnou, příliš nevýznamnou říší. Ve zvířecí říši mají ještě záchytné body; zvířecí říši vnímají. Nemají éterné tělo, nýbrž jako nejnižší článek své bytosti mají astrální tělo. Zvíře má také astrální tělo; proto archandělé veskrze působí i v astrálních tělech zvířat. Pak vnímají říši lidí, říši andělů a svou vlastní říši. To, čemu říkají „já“, co je takové jako pro člověka lidské „já“, to je říši archandělů.

I tyto bytosti mají důležité poslání, a jelikož mají o dva stupně vyšší vědomí než člověk, pochopíte, že toto poslání může být velmi vznešené. Neboť vědomí archandělů je tak vysoké, že mají plně rozvinuté buddhi, životního ducha, a mohou proto v pozemské evoluci vést a řídit na základě vhledu, který umožňuje životní duch neboli buddhi. To se projevuje tak, že archandělé jsou především těmi, kdo vedou a řídí celé národní kmeny. To, co se nazývá duchem národa, co je tedy společným duchem jednotlivých národů, je - konkrétně viděno - vždy jeden z archandělů. Bude pro vás také pochopitelné, že národy, které ještě měly povědomí o této spirituální souvislosti, nevzhlížely rovnou k té nejvyšší bytosti, ale braly takřikajíc v potaz nejbližší bytosti, které je řídily a vedly.

Vezměme si starohebrejský národ. Tento národ uctíval jako nejvyššího boha Jahva neboli Jehovu. Tento bůh Jahve však pro ně patřil k řádu „zjevení“ [tj. exusiai]. Byla to vznešená bytost, kterou uznávali za svého Boha. Říkali však: Ten, kdo nás vede a řídí v pověření jako vlastní arcivyslanec Jehovův, je „Michael“, jeden z archandělů, jehož jméno znamená „Ten, který stojí před Bohem“. Ve starohebrejštině byl nazýván také „Tvář Boží“, protože když

příslušník starého svazku vzhledl k Bohu, cítil, že Michael stojí před Bohem a vyjadřuje jeho bytost, tak jako lidská tvář vyjadřuje lidskou bytost. Proto byl nazýván doslova Tvář Boží.

Mluvíme-li o „duchu národa“, v rámci okultismu tedy nemluvíme o nějakém neuchopitelném pojmovém jsovcu. Když se dnes v našem materialistickém věku mluví o duchu národa, nemyslí se tím vlastně nic; míní se tím totiž abstraktní vnější souhrn osobitostí národa.

Vpravdě však existuje duchovní reprezentant, kterého nazýváme archanděl a který vede a řídí národ jako celek. Tato bytost sahá dolů až do světa zvířat. Národy to také cítily. Neboť abych tak řekl, na základě národního instinktu je snadné to cítit. Jeden národ přebývá tady, druhý tam. Podle různých krajů, v nichž národy přebývají, musely používat ta či ona zvířata a tato zvířata jim - jak to instinktivně cítily - přidělil duch jejich národa. Tento duch působil až do světa zvířat, takže starý Egyptan, který to velmi dobře cítil, říkal: Sledujeme-li vývoj rostlin, působí v něm andělé; sledujeme-li zvířata, pak jsou nám přidělena řídicím duchem celého národa! Proto sílu, jež k nim zvířata přivedla, považovali za posvátnou a způsob, jakým se ke zvířatům chovali, byl výrazem tohoto vědomí. O archandělech nemluvili, měli však při tom tentýž pocit.

Takový je cit, který Egyptané spojovali se službou zvířat; i zde je východiskem, že tam, kde existovalo povědomí o celé této spirituální souvislosti, byli tyto duchové zobrazováni ne sice obrazy pozemských zvířat, nicméně obrazy zvířat, jako je sfinga, obrazy okřídlených zvířat atd., jež najdete v různých vyobrazeních jednotlivých národů - jako by zde prosvítali řídicí archandělé. V různých skupinách zvířat proto můžete vidět zobrazení esoterního výrazu vládnoucích archandělů a mnohé z egyptských model také vycházely z představy, že archanděl jakožto vůdčí duch národa sahá až dolů do zvířat. To je v podstatě úkol archandělů; existuje však ještě jiný úkol.

Dnešní lidské vědomí dosud zná Uriela, Gabriela, Rafaela a Michaela jako báji z pradávných dob; stačí však, abyste nahlédli do knihy Henochovy, a najdete jména ještě jiných archandělů. Jedním z archandělů tak byl Fanuel; je to důležitý archanděl, jehož úkolem nebylo jen řídit některý z národů, ale měl ještě další úkol. Víme, že zasvěcení spočívá v tom, že člověk se snaží vystupovat ke stále vyššímu vědomí a ke stále vyššímu vědomí stoupá již teď v průběhu pozemské evoluce. Lidé v zasvěcovacích centrech ovšem velmi dobře věděli, že k tomu patří také určité vedoucí a řídicí síly. Proto přiváděli ty, kdo měli být zasvěceni, pod ochranu archanděla, který byl nazýván Fanuel. Byl ochráncem, jehož vzývali ti, kdo usilovali o zasvěcení.

Jiné z duchovních bytostí tohoto stupně mají zase jiné úkoly. Základem celého chodu světa, celé evoluce světa je tak skutečně úhrn sil, jež jsou vedeny jistými bytostmi. Máme tedy například archanděla (dříve se mu říkalo Surakiel), jehož úkolem je vyhladit zvlášť závažné nečistoty nějakého města nebo celého kraje a přeformovat je v čistotu. Kdo zná tuto souvislost, na jejím základě vidí, že to, co se nazývá obecným abstraktním výrazem „prozřetelnost“, se skutečně děje. Pokud někdo opravdu usiluje o poznání duchovních světů, neměl by se spokojit s obecnými abstrakcemi, nýbrž měl by se zabývat těmito podrobnostmi. Neboť ty nejvyšší bytosti, které si ještě člověk dokáže mlhavě představit, vedou pomocí těchto prostředních bytostí, jež jsme právě poznali, chod vývoje světů. A právě to můžeme nazvat různými úkoly archandělů.

Dostáváme se k řádu prasil [tj. archai]. Jsou to bytosti ještě vznešenější, jejichž vědomí nesahá už ani ke zvířatům. Když se zasvěcenec pozvedne ke styku s prasilami, ze svého lidského vědomí jim nesdělí, jaké jsou podoby zvířat na Zemi. Neboť ony samy sahají svým

vědomím jen k člověku. Pak znají říši andělů, říši archandělů a svou vlastní říši; sami sobě říkají „já“ a lidé jsou tím posledním, co vnímají. Čím je pro člověka kámen, nerostná říše, tím je pro prášily člověk - je nejnižší říší. Tím je již řečeno, že chod lidstva vedou z velmi vznešené výše. Lidé tu a tam pocítí, že existuje něco jako „duch doby“, který je různý podle různých epoch. Lidé cítí, že existuje „duch epochy“.

My jsme tu o duchu epochy nejednou mluvili. Řekli jsme například, že v první kultuře poatlantské doby, v dávném indickém národu, spočíval duch epochy v tom, že lidé měli vědomí, kdy toužili po dávných atlantských dobách a kdy kolem sebe matně vnímali vyšší říše. Z toho se utvořil systém jógy, jehož prostřednictvím se chtěli znovu dostat do vyšších světů. S tímto starým vědomím bylo spojeno i to, že si lidé nijak necenili vnější skutečnosti, fyzické pláň. Fyzická pláň pro ně byla májá, iluze. Pradávná indická kultura měla takřkajíc pramály zájem o fyzickou pláň. Bude vám to připadat zvláštní, ale skutečně je to tak: Kdyby zůstala pradávna indická kultura, nikdy by nevznikly železnice, telefony a podobné věci, které dnes na fyzické pláni jsou; člověk by totiž nepovažoval za příliš důležité zabývat se nějak zvlášť zákony fyzického světa, aby tento svět zaplnil vším, co dnes pokládáme za kulturní výdobytky.

Pak přišel duch perské epochy. Člověk skrze něj poznal ve hmotě odporující prvek, který je nutné opracovávat. Spojil se s dobrým duchem Ormuzdem proti duchu hmoty Ahrimanovi. Peršan však již měl zájem o fyzickou pláň. Pak přichází duch epochy, jenž se uplatňuje na jedné straně v babylonsko-asyrsko-chaldejské a na druhé straně v egyptské kultuře. Je založena lidská věda. Pomocí geometrie se lidé snaží učinit Zemi způsobitou pro člověka. V astrologii, astronomii se snaží poznat smysl pohybu hvězd a podle pohybu hvězd zařizují to, co se děje na Zemi. Právě v sociálním životě se ve starém Egyptě velmi zařizovali podle pohybu hvězd. Co zjišťovali jako tajemství hvězd, podle toho se zařizovali. Jestliže se dávný Ind pokoušel odposlechnout cestu k bohům, přičemž zcela odvracel pozornost od vnější skutečnosti, pak Egyptan studoval zákony panující ve vnější skutečnosti, aby zkoumal, jak se vůle a duch bohů projevují v zákonech vnější přírody. Byla to opět jiná epocha.

Pro každou epochu tak máte určitého ducha a vývoj na Zemi se děje díky tomu, že jeden duch epochy vystřídá jiného ducha epochy. Tak tomu v jednotlivých případech je. Lidé se vzepnou k názorům doby, nevědí však, že za celým tímto průběhem dob stojí epochální duchové. Lidé nevědí, že mají-li zde na Zemi vyjádřit ducha své epochy, jsou takřkajíc jen nástroji duchů epoch, stojících za nimi.

Pomyslete jen na Giordana Bruna. Kdyby se byl Giordano Bruno jako takový narodil v 8. století, nebyl by tím, kým se stal ve věku, v němž vládl epochální duch, jehož výrazem se pak stal. Byl nástrojem ducha doby a stejně je tomu u jiných duchů. A podobně i opačná možnost: Kdyby se byl Giordano Bruno narodil v 8. století, nemohl by epochální duch rozhodně najít takový výraz, jaký našel v Giordanu Brunovi.

Z těchto věcí vidíme, že lidé jsou nástroji duchů, kteří jsou řídicími bytostmi velkých epoch, i „duchů mínění a názorů“ menších epoch. To jsou prášily. Tyto bytosti sahají dolů k člověku. Neřídí něco, co člověka spojuje s jinými říšemi přírody, neboť k říši zvířat jejich vědomí už nesahá. Pořádky, podle nichž si lidé v souladu s duchy doby zařizují svůj život, zakládají státy, zakládají vědy, obdělávají pole - vše, co pochází od lidí - tento chod kultury od začátku až do konce vedou prášily. Vedou lidi potud, nakolik mají lidé co činit se samotnými lidmi.

Při různých příležitostech jsem také upozorňoval na to, že z každé hierarchie duchů zaostanou jisté bytosti, které nepostoupily tak daleko jako ostatní, a zůstanou takřkajíc vězet

v chodu světa. Dovedete si ovšem snadno představit, že jsou bytosti, které měly během měsíčního vývoje postoupit k řádu zjevení neboli mocností [tj. exusiai], dospěly však jen k řádu prasil. Jsou to jiné prášily než ty, které k řádu prasil postoupily v řádném průběhu vývoje. Existují tedy prášily, které jsou vlastně na Zemi zamaskované „mocnosti“.

Z jiného aspektu nyní poznáváme některé věci, které jsme již poznali z jiné strany. Za prasilami se tedy skrývají i takové bytosti, které by v podstatě již mohly být mocnostmi; k prasilám, které tu jsou vlastně neprávem, patří (ovšem jen pro ty, kdo se na to dívají z hlediska duchovní vědy) bytost, již právem nazýváme „Satan“ - Satan, neoprávněný kníže tohoto světa, neboť tím oprávněným je jedna z mocností: Jahve neboli Jehova; neoprávněný kníže tohoto světa patří k řádu prasil. Projevuje se tím, že u lidí neustále uvádí ve zmatek ducha doby, že lidi vede k tomu, aby ustavičně odporovali epochálnímu duchu. Taková je skutečná povaha ducha, jenž bývá nazýván také duchem temnoty nebo neoprávněným knížetem naší Země a který si činí nárok na to, aby to byl on, kdo vede a řídí lidi.

Nyní tedy pochopíte, jak hluboký má smysl, že se zjevil Kristus, aby svou misí vrhl světlo na celou následující evoluci, a že musel svést boj s neoprávněným knížetem tohoto světa. Spočívá za tím nejhlubší moudrost, vyjádřená v této nádherné části evangelia.

Je hloupé, co dnes o Satanovi slyšíte nejen od materialisticky smýšlejících lidí, ale i od takových, u nichž dosud straší jisté staré představy, kteří však těmto představám vůbec nerozumějí; už dlouho se totiž o Satanovi mluví značně posměšně. Dokonce i lidé, kteří uznávají ostatní duchovní bytosti, nejsou příliš ochotní přiznat Satanovi skutečnou existenci a odmítají ho. Je to dáno tím, že lidé měli již ve středověku na Satana velmi kuriózní názory a říkali: Satan je vlastně zaostalým duchem z úrovně mocností; jestliže je duchem z úrovně mocností, pak je zaostalý.

Kde jsou duchové z řádu mocností? Projevují se v tom, co se jako duch zjevuje ve světě. Satan byl nazýván duchem temnoty, řeklo se však: Temnota je přece jen negací světla. Světlo je skutečné, temnota skutečná není. - Lidé to mínili i duchovně. Duchům, kteří se manifestují ve světlo, tak sice připisovali skutečnost, avšak Satanovi, jenž se manifestuje v temnotě, skutečnost odpírali. To je zhruba stejně chytré, jako kdyby někdo, kdo si vyposlechl fyzika, řekl: Chlad je jen nedostatek tepla, není to vlastně nic skutečného. Budeme-li teplo neustále zmenšovat, bude čím dál chladněji, ale i kdybychom odebrali sebevíc tepla, chlad není nic skutečného; pusťme tedy zimu z hlavy! - Ale přestože je chlad jen negací tepla, můžeme ho jaksepatří pocítit, pokud nezatopíme. Tak je i Satan jaksepatří skutečný, i když je jen negací světla.

Tím jsme se pozvedli k již velmi vysoko stojícím duchům, jež nazýváme „zjevení“, „exusiai“. Patří k nim například bytost, kterou jsme v jiné souvislosti poznali jako Jahva neboli Jehovu, a také jeho druhové, bytosti elohim. Duchové světla patří k řádu mocností neboli zjevení. Víme, že Jahve měl šest druhů, kteří si pro sebe oddělili Slunce. Jahve sám šel s Měsícem, který k Zemi vysílá odražené světlo Slunce; nicméně je druhem ostatních elohim.

Pokusíte-li se nyní sestrojít si vědomí těchto „zjevení“ analogicky s tím, co již bylo řečeno, řeknete si: O jednotlivé lidi se tyto duchové již nestarají; jednotlivého člověka řídí duchové, které jsme nazvali anděly, archanděly, prasilami, až k bytostem, jež jsme nazvali epochálními duchy. Celý obraz, do něhož je člověk včleněn, řízení a vedení planety a to, co se na ní odehrává, je nyní věcí „zjevení“ neboli „mocností“. Řekli jsme totiž, že celý dnešní vývoj člověka by se nemohl uskutečnit, kdyby nebylo na jedné straně kupředu uhánějících slunečních sil a na druhé straně brzdících měsíčních sil. Zjevení neboli mocnosti nemají už

zhola co činit s jednotlivým člověkem, nýbrž se skupinami lidí. Řídí vnější síly a bytosti, které konfigurují planetu a které člověk potřebuje, aby na této planetě mohl projít svým vývojem.

A tak nakonec pohlížíme k vznešené bytosti, jež přesahuje vše, o čem jsme právě hovořili, k samotné bytosti Krista, která na Zemi přináší něco, co nemá nic do činění s jednotlivým člověkem, nýbrž s vedením celého lidstva. A cestu ke Kristu musí člověk najít sám; neboť nucen k tomu, aby se nechal vést, je jen prasilami; ke Kristu musí přijít o své vůli.

Tak jsme si zatím udělali představu o nejnižších stupních hierarchií nadřazených člověku, o andělech, archandělech a tak trochu též o prasilách a mocnostech, a jen v

tušení dokážeme vzhlednout k bytosti ještě vyšší, ke Kristu. - Při některé další přednášce můžeme využít příležitosti k tomu, abychom se blíže podívali, co lze říci o „trůnech“ atd. Dnes jsem vám chtěl vyprávět o duchovním uspořádání, do něhož je člověk včleněn, nakolik se na tomto uspořádání podílejí andělé, archandělé, prásily a mocnosti.

Berlín, 20. dubna 1908